

1. Gebruik kinderopvangtoeslag

In tabel 1 is te zien dat in het eerste kwartaal van 2018 gemiddeld 778.000 kinderen gebruik maakten van kinderopvangtoeslag. Dit is een toename van 62.000 kinderen ten opzichte van het eerste kwartaal van 2017. De toename bij kinderdagcentra (31.000 kinderen) hangt deels samen met de harmonisatie van kinderopvang en peuterspeelzaalwerk. Er gingen 360.000 kinderen naar de buitenschoolse opvang, 324.000 kinderen naar de dagopvang en 117.000 kinderen naar de gastouderopvang. Het aantal kinderen groeide bij alle opvangsoorten, op de gastouderopvang van 4- tot 12-jarigen na.

Het totaal gemiddelde aantal uren opvang per kind per maand is verder gestegen. In het eerste kwartaal van 2018 was het aantal uren kinderopvang gemiddeld 57,6 uur per kind, een toename van 0,5 uur ten opzichte van een jaar eerder. Deze groei is mede veroorzaakt door de toename van het aantal uren opvang in de buitenschoolse opvang. Het gemiddelde aantal uren opvang bij de andere opvangsoorten is gedaald.

Tabel 1: Gemiddelde aantallen met kinderopvangtoeslag ¹²						
	2014	2015	2016	1^e kwartaal 2017	geheel 2017	1^e kwartaal 2018
Aantal kinderen (x 1000)						
Totaal ³	621	631	673	716	733	778
Kinderdagcentra	250	249	265	287	293	324
Buitenschoolse opvang	277	286	309	330	340	360
Gastouderopvang 0- t/m 3-jarigen	55	58	62	65	65	65
Gastouderopvang 4- tot 12-jarigen	51	51	53	54	53	52
Uren per kind per maand						
Totaal	59,2	57,3	57,0	57,1	57,4	57,6
Kinderdagcentra	83,8	80,9	79,8	78,9	79,5	78,1
Buitenschoolse opvang	36,2	35,5	35,8	36,1	36,4	36,7
Gastouderopvang 0- t/m 3-jarigen	66,5	65,0	65,5	66,9	66,8	66,8
Gastouderopvang 4- tot 12-jarigen	41,7	39,8	39,0	38,2	38,1	37,4

Bron: Belastingdienst/Toeslagen, cijferbeeld april 2018, bewerking Ministerie van SZW

2. Netto arbeidsparticipatie van ouders met jonge kinderen

In tabellen 2 en 3 is de ontwikkeling in de netto arbeidsparticipatie van respectievelijk vrouwen en mannen weergegeven. In elke leeftijdscategorie is de netto arbeidsparticipatie van vrouwen gestegen in het eerste kwartaal van 2018 ten opzichte van een jaar geleden. De gemiddelde netto arbeidsparticipatie van 62,1% is hoger dan de gemiddelden van de afgelopen 6 jaar. Als specifiek wordt gekeken naar de netto arbeidsparticipatie van moeders, dan is deze gelijk gebleven (alleenstaande moeders) of licht gedaald (moeders lid van een ouderpaar en moeders met jonge kinderen) ten opzichte van het eerste kwartaal van 2017.

¹ De cijfers zijn gebaseerd op de opgaven van aanvragers, die nog kunnen wijzigen als gevolg van het definitief vaststellen van inkomen en gebruik. Voor 2014 en 2015 zijn vrijwel alle beschikkingen en onderliggende gegevens definitief; ook voor 2016 is het grootste deel van de beschikkingen definitief vastgesteld.

² Bij gemiddelde aantallen (zie tabel 1) wordt een kind dat bijvoorbeeld 1 dag in een jaar naar kinderopvang gaat en waarvoor de ouders recht hebben voor kinderopvangtoeslag voor 1/365 meegeteld.

³ De som der delen is groter dan het totaal. Dit komt omdat een kind binnen een kalenderjaar van meer dan een type opvang gebruik kan maken (bijvoorbeeld gastouderopvang en kinderdagopvang). Voor het totaal aantal kinderen wordt zo'n kind één keer meegeteld.

Tabel 2. Netto arbeidsparticipatie vrouwen en moeders met jonge kinderen (in %) ⁴								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Kw. 1 2017	Kw. 1 2018
Vrouwen 15-75	61,3	60,6	59,6	60,3	60,9	61,9	61,2	62,1
Vrouwen 25-34	80,8	79,4	79	79,6	79,9	80,2	80,1	80,3
Vrouwen 35-44	77,8	78,1	76,7	77	77,6	78,4	77,9	78,8
Moeders (lid van ouderpaar)	77,1	76,4	75,9	76,7	77,6	78,5	78,3	78,1
Alleenstaande moeders	64,3	63,2	59,6	59,5	62,2	63,1	64,3	64,3
Moeders met jonge kinderen (0-11)	76,6	75,6	74,5	75,9	76,5	77,2	77,5	76,9

Bron: CBS

Uit tabel 3 blijkt dat de ontwikkeling van de netto arbeidsparticipatie van mannen ook positief was. De netto arbeidsparticipatie van alle mannen in het eerste kwartaal van 2018 is toegenomen met 1,1%-punt ten opzichte van dezelfde periode een jaar geleden. In tegenstelling tot moeders, is de arbeidsparticipatie van vaders wel gestegen (vaders lid van een ouderpaar, alleenstaande vaders en vaders met jonge kinderen). De netto arbeidsparticipatie van alleenstaande vaders is in het eerste kwartaal ten opzichte van het eerste kwartaal vorig jaar toegenomen met 1,6%-punt. Tussen 2016 en 2017 was dit nog met 2,5%-punt gedaald. De netto arbeidsparticipatie van alleenstaande vaders kan sterk fluctueren omdat het een kleine groep betreft.

Tabel 3. Netto arbeidsparticipatie mannen en vaders met jonge kinderen (in %) ⁵								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Kw. 1 2017	Kw. 1 2018
Mannen 15-75	71,5	70,2	70,1	70,4	70,8	71,5	70,8	71,9
Mannen 25-34	88,8	86	86,3	86,6	87,2	87,7	87	87,6
Mannen 35-44	90,7	88,1	88,3	89,1	89,4	89,8	89,9	90,3
Vaders (lid van ouderpaar)	91,2	89,6	90,1	90,4	90,8	91,2	90,9	91,2
Alleenstaande vaders	76,8	74,7	76,1	75,5	76,3	73,8	73,7	75,3
Vaders met jonge kinderen (0-11)	93,9	91,7	92,4	93	93,3	93,5	93,3	93,6

Bron: CBS

Tabel 4 toont de ontwikkeling in het aantal gewerkte uren per week van vrouwen en moeders⁶ met jonge kinderen. Het gemiddelde aantal gewerkte uren van vrouwen is in het eerste kwartaal van 2018 licht toegenomen ten opzichte van dezelfde periode vorig jaar. Ten aanzien van moeders met jonge kinderen zet de stijgende lijn bij het aantal gewerkte uren van de afgelopen jaren zich voort in het eerste kwartaal van 2018.

Tabel 4. Ontwikkeling in gewerkte uren van vrouwen en moeders met jonge kinderen (gemiddelde binnen de groep vrouwen met een baan van meer dan 1 uur, jaarcijfers)								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Kw. 1 2017	Kw. 1 2018
Vrouwen 15-74	25,4	25,3	25,3	25,3	25,6	25,9	25,7	25,9
Moeders met jonge kinderen (0-11 jaar)	24,6	24,8	25,2	25,5	25,8	26,4	26,1	26,7

Bron: CBS

⁴ Sinds 2012 is het CBS overgestapt op de definitie mannen/vrouwen 15-75. Om de informatie de stroomlijnen is ook in deze rapportage gebruik gemaakt van de nieuwe definitie. De verschillende met de oude definitie (15-64) zijn miniem.

⁵ Sinds 2012 is het CBS overgestapt op de definitie mannen/vrouwen 15-75. Om de informatie de stroomlijnen is ook in deze rapportage gebruik gemaakt van de nieuwe definitie. De verschillende met de oude definitie (15-64) zijn miniem.

⁶ In de jaren 2012-2013 voor de bevolkingsgroep tussen de 15 en de 65 jaar. Vanaf 2014 en later conform de internationale definitie (15 tot 75 jaar).

3. De ontwikkeling van de gemiddelde uurprijs

In tabel 5 is de ontwikkeling van de tarieven in de kinderopvang te zien. Tevens wordt het verschil tussen de gemiddelde tarieven van de verschillende opvangsoorten en de maximum uurprijzen weergegeven. De prijzen van alle opvangsoorten zijn weliswaar gestegen in het eerste kwartaal van 2018, maar de maximum uurprijzen in het eerste kwartaal zijn ook verhoogd.

De gemiddelde uurprijs van de buitenschoolse opvang oversteeg de maximum uurprijs met € 0,14. Opvallend is dat de gemiddelde uurprijs van de buitenschoolse opvang meer richting de maximum uurprijs lijkt te bewegen; in het eerste kwartaal komt het gemiddelde tarief 1,96% boven het maximum uurtarief uit. In 2016 en 2017 lagen de gemiddelde tarieven respectievelijk 6,43% en 4% boven de maximum uurprijs.⁸ Bij alle andere opvangsoorten lagen de gemiddelde uurprijzen in het eerste kwartaal van 2018 onder de maximum uurprijs. Het verschil bedroeg tussen de € 0,04 (gastouderopvang) en € 0,12 (dagopvang).

Tabel 5: ontwikkeling gemiddelde uurprijs (in €) ⁷					
	2014	2015	2016	2017	Kw. 1 2018
Gemiddelde uurprijzen voor maximering⁸					
Dagopvang	6,71	6,87	6,98	7,15	7,33
Buitenschoolse opvang	6,61	6,74	6,83	6,96	7,09
0- t/m 3-jarigen gastouderopvang	5,51	5,64	5,69	5,78	5,87
4- tot 12-jarigen gastouderopvang	5,46	5,62	5,67	5,77	5,86
Maximum uurprijzen					
Dagopvang	6,70	6,84	6,89	7,18	7,45
Buitenschoolse opvang	6,25	6,38	6,42	6,69	6,95
0- t/m 3-jarigen gastouderopvang	5,37	5,48	5,52	5,75	5,91
4- tot 12-jarigen gastouderopvang	5,37	5,48	5,52	5,75	5,91
Relatief verschil gemiddelde t.o.v. maximum uurprijzen					
Dagopvang	0,16%	0,41%	1,36%	-0,37%	-1,60%
Buitenschoolse opvang	5,71%	5,58%	6,43%	4,00%	1,96%
0- t/m 3-jarigen gastouderopvang	2,59%	2,96%	3,09%	0,47%	-0,74%
4- tot 12-jarigen gastouderopvang	1,75%	2,51%	2,64%	0,29%	-0,81%

Bron: Belastingdienst/Toeslagen, cijferbeeld april 2018, bewerking SZW

4. Aanbod kinderopvang

Tabel 6 illustreert het aantal locaties dat kinderopvang aanbiedt. Het aantal locaties in de dagopvang ligt begin 2018 rond de 9.000. De sterke groei van dagopvanglocaties tussen 2016 en begin 2018 hangt onder meer samen met de harmonisatie van peuterspeelzalen naar kindercentra. Het aantal locaties in de buitenschoolse opvang was het eerste kwartaal stabiel, met een kleine netto groei van 16 locaties. De dalende trend bij de gastouders zet het eerste kwartaal van 2018 door, met een netto afname van 788 locaties.

⁷ Het betreft de gemiddelde uurprijzen, waarbij gewogen is naar gebruik. Ter illustratie: de uurprijs van gebruikers die 60 opvanguren afnemen weegt drie keer zo zwaar mee bij bepaling van het gemiddelde als de uurprijs van gebruikers die 20 opvanguren afnemen.

⁸ Deze cijfers over de gemiddelde uurprijs zijn gebaseerd op de uurprijzen die ouders aan de Belastingdienst/Toeslagen doorgeven. Het is onduidelijk in hoeverre ouders een wijziging van de uurprijs altijd doorgeven en de uurprijzen dus volledig aansluiten bij de uurprijs die een kinderopvangorganisatie vraagt.

Tabel 6: aantal kinderopvang- en gastouderlocaties

	Jan. 2014	Jan. 2015	Jan. 2016	Jan. 2017	April 2017	Juli 2017	Okt. 2017	Jan. 2018	Apr. 2018
Dagopvang	6.187	6.446	6.731	7.499	7.545	7.643	7.805	9.029	8.997
BSO	6.417	6.336	6.418	6.648	6.670	6.733	6.877	6.894	6.910
Gastouders	40.148	36.807	34.504	33.585	33.371	32.977	31.753	31.447	30.659

Bron: DUO rapportage Landelijk Register Kinderopvang en Peuterspeelzalen

5. Regionale spreiding

Zoals is toegezegd in het AO Kinderopvang van 12 april jl.⁹ wordt de regionale spreiding in de ontwikkeling van de uurtarieven gerapporteerd in de kwartaalcijfers. Op basis van de stedelijkheid¹⁰ wordt deze ontwikkeling uitgelicht in tabellen 7 en 8.

Eerst is het relatieve verschil tussen de gemiddelde uurprijs ten opzichte van de maximum uurprijs uitgesplitst in tabel 7. De conclusie uit eerder onderzoek blijft overeind.¹¹ De gemiddelde uurprijzen liggen in zeer stedelijke gebieden relatief het meest boven de maximum uurprijzen. Naarmate de gebieden minder stedelijk worden neemt deze relatieve overschrijding van de maximum uurprijzen af. Tussen maart 2015 en maart 2018 is voor alle opvangsoorten en alle gebieden, ongeacht de mate van stedelijkheid, het relatieve verschil tussen de gemiddelde uurprijs t.o.v. de maximum uurprijs gedaald. Het verschil tussen de regio's is vrij stabiel. Bij de dagopvang en de bso bedraagt de spreiding tussen de regio's rond de 3%-punt. De spreiding bij de gastouderopvang is iets groter, rond de 4%-punt.

Tabel 7: regionale uitsplitsing relatief verschil gemiddelde t.o.v. maximum uurprijzen¹²

	Dagopvang				Buitenschoolse opvang				Gastouderopvang			
	Mrt. 2015	Mrt. 2016	Mrt. 2017	Mrt. 2018	Mrt. 2015	Mrt. 2016	Mrt. 2017	Mrt. 2018	Mrt. 2015	Mrt. 2016	Mrt. 2017	Mrt. 2018
Landelijk	0,3%	1,2%	- 0,7%	-1,3%	5,4%	6,3%	3,7%	2,1%	2,7%	2,8%	0,2%	-0,5%
Regio ¹⁰ 1	1,6%	2,6%	0,9%	0,2%	5,8%	6,8%	4,3%	2,9%	4,1%	5,0%	2,9%	2,4%
2	0,5%	1,3%	- 0,6%	-1,3%	5,7%	6,4%	3,8%	2,2%	2,9%	2,6%	0,2%	-0,6%
3	-0,3%	0,6%	- 1,4%	-2,0%	5,4%	6,3%	3,6%	2,1%	2,9%	2,9%	0,4%	0,0%
4	-0,7%	0,2%	- 1,7%	-2,3%	5,4%	6,1%	3,4%	1,8%	2,0%	1,9%	- 0,9%	-1,6%
5	-1,8%	-1,0%	- 2,7%	-3,2%	2,9%	3,6%	1,2%	- 0,2%	2,5%	2,4%	- 0,9%	-1,7%

Bron: Belastingdienst/Toeslagen, cijferbeeld april 2018, bewerking SZW

In tabel 8 is de ontwikkeling van de gemiddelde uurprijs uitgesplitst. Hier valt op dat er bij de ontwikkeling van de uurprijs weinig verschil is tussen de landelijke en stedelijke regio's. Er is geen tendens zichtbaar dat de uurprijzen systematisch harder stijgen in de landelijke of stedelijke regio's. De grootste verschillen in de ontwikkeling van de uurprijs tussen de regio's zijn terug te vinden bij de gastouderopvang. Bij de dagopvang en buitenschoolse opvang bedroeg de grootst spreiding in ontwikkeling van de gemiddelde uurprijs respectievelijk 0,32%-punt en 0,33%-punt.

⁹ Kamerstukken II, 2017-18, 31 322, nr. 362.

¹⁰ Een maatstaf voor de concentratie van menselijke activiteiten gebaseerd op de gemiddelde omgevingsadressendichtheid (oad). Hierbij zijn vijf categorieën onderscheiden: - zeer sterk stedelijk (1): gemiddelde oad van 2500 of meer adressen per km²; - sterk stedelijk (2): gemiddelde oad van 1500 tot 2500 adressen per km²; - matig stedelijk (3): gemiddelde oad van 1000 tot 1500 adressen per km²; - weinig stedelijk (4): gemiddelde oad van 500 tot 1000 adressen per km²; - niet-stedelijk (5): gemiddelde oad van minder dan 500 adressen per km². (Bron: CBS)

¹¹ Vergaderjaar 2017-2018 Kamerstuk 31322 nr. 341

¹² Voor een klein aantal waarnemingen ontbrak de mate van stedelijkheid. Deze zijn niet meegenomen in de tabel, waardoor totalen van de regionale aantallen niet geheel optellen tot het macro-totaal van Nederland.

Deze relatief beperkte spreiding verklaart waarom de spreiding bij het verschil tussen de gemiddelde uurprijs en maximum uurprijs in tabel 7 stabiel is.

Tabel 8: regionale uitsplitsing ontwikkelingen gemiddelde uurprijs voor maximering t.o.v. voorgaande jaar¹³ (in €)¹⁴									
	Dagopvang			Buitenschoolse opvang			Gastouderopvang		
	Mrt. 2016	Mrt. 2017	Mrt. 2018	Mrt. 2016	Mrt. 2017	Mrt. 2018	Mrt. 2016	Mrt. 2017	Mrt. 2018
Landelijk	1,64%	2,32%	3,08%	1,42%	1,66%	2,36%	0,77%	1,50%	2,11%
Regio 1	1,78%	2,48%	3,02%	1,62%	1,75%	2,44%	1,64%	2,05%	2,31%
2	1,56%	2,22%	3,01%	1,29%	1,63%	2,32%	0,52%	1,65%	1,95%
3	1,62%	2,16%	3,12%	1,50%	1,59%	2,37%	0,77%	1,65%	2,32%
4	1,60%	2,24%	3,16%	1,29%	1,58%	2,28%	0,62%	1,30%	2,06%
5	1,56%	2,43%	3,24%	1,31%	1,85%	2,46%	0,67%	0,77%	1,92%

Bron: Belastingdienst/Toeslagen, cijferbeeld april 2018, bewerking SZW

¹³ Deze cijfers over de gemiddelde uurprijs zijn gebaseerd op de uurprijzen die ouders aan de Belastingdienst/Toeslagen doorgeven. Het is onduidelijk in hoeverre ouders een wijziging van de uurprijs altijd doorgeven en de uurprijzen dus volledig aansluiten bij de uurprijs die een kinderopvangorganisatie vraagt.

¹⁴ Voor een klein aantal waarnemingen ontbrak de mate van stedelijkheid. Deze zijn niet meegenomen in de tabel, waardoor totalen van de regionale aantallen niet geheel optellen tot het macro-totaal van Nederland.